

Malwina Kędracka

KONFERENCJA NAUKOWA *UKRAIŃSKI KOŚCIÓŁ
GRECKOKATOLICKI W ORBICIE TROSKI
I ZAINTERESOWANIA JANA PAWŁA II.*
LUBLIN, 6 WRZEŚNIA 2021 ROKU

Dnia 6 września 2021 r. w siedzibie Fundacji Kultury Duchowej Pogranicza w Lublinie odbyła się konferencja naukowa pt. „Ukraiński Kościół Greckokatolicki w orbicie troski i zainteresowania Jana Pawła II”, która miała charakter hybrydowy. Trudu organizacji konferencji podjęły się doktorantki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II: mgr Oksana Basaraba, mgr lic. Monika Frąszczak i mgr lic. Malwina Kędracka, we współpracy z Fundacją Kultury Duchowej Pogranicza. Wydarzenie naukowe zostało sfinansowane ze środków przyznanych doktorantom przez Kapitułę ds. Uniwersyteckich Grantów Misyjnych KUL.

W imieniu organizatorów głos zabrała mgr lic. Malwina Kędracka, która powitała wszystkich uczestników wydarzenia, w szczególności szanownych prelegentów, którzy wyrazili chęć uczestnictwa w konferencji oraz poświęcili swój czas na przygotowanie i wygłoszenie prelekcji. Zapewniła również, że mimo hybrydowej formy konferencji obecność każdego z jej uczestników została zauważona i w imieniu organizatorów przekazała wyrazy wdzięczności za uczestnictwo. Jednocześnie podkreśliła, że konferencja ma szczególny walor prawnohistoryczny oraz społeczny. W 2021 r. obchodzono 30-lecie pierwszego oficjalnego spotkania Jana Pawła II z Gre-

---

MGR LIC. MALWINA KĘDRACKA – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin, Polska; e-mail: kedracka.malwina@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-6943-8268>

kokatolikami w Przemyślu, które miało miejsce w czerwcu 1991 r. oraz 20-lecie wizyty Jana Pawła II w Ukrainie. Rocznicę tych przełomowych wydarzeń stały się motywatorem do organizacji konferencji mającej na celu wymianę myśli, poglądów i doświadczeń wskazujących na zaangażowanie Jana Pawła II w życie Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego. Kończąc część wstępną życzyła wszystkim owocnych obrad.

Konferencja składała się z trzech sesji, które moderowała mgr lic. M. Kędracka. Każde wystąpienie było poprzedzone krótką prezentacją prelegenta. Wykład inauguracyjny pt. „Ukraiński Kościół Greckokatolicki – jego miejsce w różnorodności i jedności Kościoła katolickiego” wygłosił ks. dr hab. dr h.c. Leszek Adamowicz, prof. KUL (Dyrektor Centrum Prawa Katolickich Kościołów Wschodnich). Profesor swoje wystąpienie rozpoczął od przypomnienia spotkania Jana Pawła II z biskupami katolickimi Ukrainy, z którego sprawozdanie zostało zatytułowane „Budujcie jedność w różnorodności” i jest dostępne w „L'Osservatore Romano”. Następnie przedstawił, na czym polega różnorodność i jedność Kościoła katolickiego. W referacie podkreślił również znaczenie inkulturacji jako czynnika kluczowego dla zrozumienia jedności w różnorodności.

Przedmiotem wystąpienia kolejnego z prelegentów, ks. prof. Marka Blaza (Collegium Bobolanum w Warszawie, Ukraiński Uniwersytet Katolicki), było „Apostolstwo i Misyjność w nauczaniu Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego”. Prelegent w swoim referacie, w kontekście zaproponowanego mu tematu, skupił się na pontyfikacie Jana Pawła II. Nie pominął jednak wydarzeń historycznych – działalności świętych Cyryla i Metodego jako korzeni misyjności, Unii brzeskiej jako początku odnowienia unii z Kościołem rzymskim, a także pontyfikatu Leona XIII, przed którym obrządku wschodnie były traktowane jako obrządki niższego rzędu. Do tego momentu trudno też mówić o misyjności, z uwagi na fakt, że chodziło raczej o przetrwanie i zachowanie swojego obrządku. Misyjność mogła być rozwijana w czasach, w których Ukraiński Kościół Greckokatolicki mógł się cieszyć względną swobodą. W trudnych momentach misyjność Kościoła była realizowana *ad intra*. Po pontyfikacie Jana Pawła II nadszedł czas na misyjność *ad extra*. Chociaż Ukraiński Kościół Greckokatolicki w nazwie ma przymiotnik „ukraiński”, to obecnie propaguje się misyjność bez tła narodowościowego, a w duchu powszechności, według nauczania Soboru Watykańskiego II.

W ramach drugiej sesji ks. dr Stefan Batruch (Fundacja Kultury Duchowej Pogranicza) wygłosił referat nt. „Beatyfikacja ks. Emiliana Kowcza przez Jana Pawła II” skupiając się na walorze eklezjalnym sprawy – znaczeniu beatyfikacji księdza Kowcza dla Kościoła greckokatolickiego. Jednocześnie omówił szczegółowo genezę i przebieg procesu beatyfikacyjnego oraz rozwój kultu księdza Kowcza w Ukrainie i Polsce. Według prelegenta nadal istnieje zapotrzebowanie i zainteresowanie działalnością księdza Kowcza w środowisku rodzinnym, społecznym i kościelnym, z którymi był związany i w których aktywnie działał.

W kolejnym wystąpieniu pt. „Jan Paweł II w procesie dialogu i pojednania polsko-ukraińskiego. Między aprobatą a kontestacją” prof. Marek Melnyk (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) przedstawił papieską wizję pojednania i proces jej recepcji. Jan Paweł II wielokrotnie angażował się w problem dialogu, przebaczenia, a w konsekwencji pojednania. Już jako metropolita krakowski Karol Wojtyła spotkał się w Rzymie z kardynałem Slipejem, z którym łączyła go myśl o przyszłości pojednanych narodów. Profesor w swoim wystąpieniu przedstawił papieskie zaangażowanie związane z milenium chrztu Rusi kijowskiej, 60. rocznicą wydarzeń na Wołyniu oraz omówił wystąpienia Jana Pawła II podczas wizyty w Ukrainie. Papież postulował budowanie teraźniejszości i przyszłości w nowym duchu twierdząc, że narody są gotowe do rzetelnego pojednania, a nawet braterstwa. Kontestacją wobec papieskiej formuły „przebaczam i proszę o przebaczenie” jest powrót do wystawiania rachunków win. Jak zaznaczył prelegent, niestety przy okazji rocznic wydarzeń na Wołyniu nie nawiązuje się do myśli Jana Pawła II.

Ostatnim z prelegentów tej sesji był diakon dr Piotr Siwicki (Instytut Pamięci Narodowej Oddział IPN w Lublinie), który w referacie nt. „Jan Paweł II wobec prześladowań Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego” przypomniał, że w latach 40. ubiegłego wieku Ukraiński Kościół Greckokatolicki został formalnie zlikwidowany przez władzę komunistyczną, a jego wiernych dotknęły krwawe represje. Jan Paweł II stanął przed trudnym zadaniem wsparcia ofiar reżimu oraz oddania hołdu greckokatolickim męczennikom w formie beatyfikacji, przy jednoczesnym prowadzeniu dialogu z prześladowcami.

Podczas trzeciej sesji s. dr Anna Irena Drozd (Dyrektor Ekumenicznego Domu Pomocy Społecznej w Prałkowcach) w ramach prelekcji pt. „Rola Zgromadzenia Sióstr Służebnic NPM w działalności Ukraińskiego Kościoła

Greckokatolickiego w Polsce” podjęła próbę opisanie wpływu Jana Pawła II na misję i wizję zgromadzenia, które chociaż jako instytucja ma swoje źródła w obu tradycjach, to pozostaje wierne Kościołowi greckokatolickiemu. Prelegentka zaprezentowała również różnorodny zakres działalności zgromadzenia oraz skutki jego działań dla relacji polsko-ukraińskich.

Z kolei ks. dr hab. Krzysztof Mikołajczuk, prof. KUL (Dyrektor Instytutu Prawa Kanonicznego KUL) w wystąpieniu pt. „Działalność Stefana kardynała Wyszyńskiego na rzecz Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego w Polsce” dokonał analizy specjalnych uprawnień, jakie Stefan Kardynał Wyszyński otrzymał w powojennej Polsce od Stolicy Apostolskiej po to, by uciemiony Kościół katolicki – rzymskokatolicki i greckokatolicki, mógł się odrodzić silniejszy w nowych realiach. Wystąpienie zyskało na aktualności wobec zbliżającej się daty beatyfikacji Sługi Bożego Stefana Wyszyńskiego.

Kolejny z prelegentów, ks. dr hab. Grzegorz Wojciechowski (Instytut Prawa Kanonicznego KUL), przybliżył uczestnikom konferencji zagadnienie „Status katolickich Kościołów wschodnich według Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich”. Jak wskazał, na przestrzeni minionego wieku postrzeganie katolickich Kościołów wschodnich, nie tylko w kontekście tej sytuacji, którą przeżywał Ukraiński Kościół Greckokatolicki w Polsce, ale też i w tej ogólności, uległo gruntownej ewolucji, podczas której uznano ich równoprawną godność. Profesor zaznaczył, że status prawny poszczególnych Kościołów *sui iuris* jest instytucją mieszczącą się pomiędzy Kościołem powszechnymi, a Kościołem partykularnym, które znane są według eklezjologii łacińskiej.

Prelekcję zamykającą konferencję wygłosił ks. prof. Bogdan Prach (Rektor Ukraińskiego Uniwersytetu Katolickiego). W referacie pt. „Wizyta Jana Pawła II w Ukrainie w kontekście dążeń Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego do nadania statusu patriarchatu” profesor skupił się na przedstawieniu, jak wierni świeccy i część duchowieństwa odczuwali zmiany zachodzące w Kościele greckokatolickim. Jak przyznał prelegent, zmiany te zapoczątkował powracający do Rzymu kardynał Josyf Slipyj, a ich siłą napędową był wybór polskiego kardynała na papieża. Według wielu wiernych wspomniane wydarzenie otworzyło nową erę dla Kościoła w ogóle, a dla Cerkwi greckokatolickiej w szczególności, chociaż nie zostało przyjęte bez zastrzeżeń. Wizyta Jana Pawła II w Ukrainie, mimo turbulencji politycznych, zgromadziła miliony wiernych kilku obrządków i owo-

cowała widocznym do dnia dzisiejszego wzrostem liczby powołań do seminarium i zgromadzeń zakonnych. W ocenie prelegenta postać Jana Pawła II i podejmowane przez niego decyzje były motywacją, by Ukraiński Kościół Greckokatolicki mógł się rozwijać i dążyć do oficjalnego uznania jego patriarchalnego statusu.

Po wysłuchaniu wszystkich referatów odbyła się dyskusja z udziałem prelegentów i gości, podczas której głos zabrali m.in. ks. prof. M. Błaza, ks. dr S. Batruch oraz ks. prof. B. Prach. Uczestnicy wydarzenia dyskutowali o sprawach ważnych z prawo-historycznego punktu widzenia. Zorganizowane wydarzenie naukowe łączyło wybitnych znawców tematyki – historyków, kanonistów, duszpasterzy oraz wszystkich zainteresowanych sprawami Kościoła katolickiego obrządku bizantyjsko-ukraińskiego. Ze względu na to, że konferencja organizowana była w Polsce, nie mogło zabraknąć wątków dotyczących istnienia i działalności tego Kościoła wschodniego na polskich ziemiach. Uczestnicy konferencji wymienili się ciekawymi poglądami na temat możliwości wyodrębnienia tradycji słowiańskiej oraz perspektyw nadania Ukraińskiemu Kościołowi Greckokatolickiemu statusu patriarchy. Ponadto nie zabrakło odniesień do relacji polsko-ukraińskich i zaangażowania Jana Pawła II w budowanie dialogu między narodami.

Na zakończenie konferencji głos w imieniu organizatorów zabrał ks. dr S. Batruch, który wyraził słowa podziękowania za uczestnictwo w zorganizowanym wydarzeniu naukowym, w szczególności prelegentom, którzy poświęcili swój czas przygotowując referaty. Podziękował również zaangażowanym w organizację doktorantom za chęć podjęcia w ramach konferencji tak trudnego tematu. Prezes Fundacji Kultury Duchowej Pogranicza zachęcił także prelegentów do nadsyłania tekstów do planowanej publikacji oraz wyraził szczerą nadzieję, by konferencja poświęcona Ukraińskiemu Kościołowi Greckokatolickiemu stała się w przyszłości wydarzeniem cyklicznym.

Information about Author: MALWINA KĘDRACKA, MA – The John Paul II Catholic University of Lublin; correspondence address: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin, Poland; e-mail: kedrackamalwina@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-6943-8268>